

O RADU ARHEOLOŠKOG MUZEJA U ZAGREBU

(Prilog općem saveznom referatu „O stanju arheološkog rada u Jugoslaviji od 1945. – 1950.“ na Savjetovanju arheologa FNRJ u Niškoj Banji svibnja 1950.)

Ivica Degmedžić

Kao opća karakteristika rada od Oslobođenja do danas mogu se u Arheološkom muzeju u Zagrebu zapaziti dvije osnovne smjernice, kojih su se stručnjaci držali u naučnom istraživanju:

1. Istraživanje neproučenih razdoblja, naročito onih u koja se mogu staviti prve pojave Slavena kod nas.

2. Naučna obradba muzejskog materijala.

Praktički taj bi se rad imao odraziti u postavi muzejskih zbirka. Kao što je većina arheoloških muzeja u NRH otvorila od Oslobođenja izložbene prostorije ili preselila muzej i postavila zbirke, tako je to uradio i zagrebački Arheološki muzej. Njegova postava je krut provizorij upravo kao što su provizorne postave i ostalih arheoloških muzeja. Za dobru postavu treba da se najprije solidno naučno obradi materijal za izlaganje. Kako je materijala, a s njime i problema vrlo mnogo, dok je stručnjaka zapravo malo, nemoguće je u potpunosti zadovoljiti ovom zahtjevu. Nažalost, ne postoje neki spasonosni, muzeološki, opći principi, koji bi nadomjestili nedostatak stručne obradbe. Zato postave mogu još uvijek samo djelomično zadovoljiti.

Uz iznesene zahtjeve pridolazi kao važna dopuna terenski rad. Većina radova u NRH izvršena je u vezi s velikim javnim radovima, koje izvodi narodna vlast, gdje je obično trebalo hitno intervenirati. Zbog tih razloga bilo je teško planirati terenske radove, jer bi ih obično pretekli iznenadni zahvati. Radi intenzivnijega terenskog rada posvetila se posebna pažnja metodi iskapanja. Pitanje metode iskapanja u čitavoj Hrvatskoj dosad se rješavalo jednostavno tako, da su se tuđinci pozivali, da kod nas iskapaju. Međutim inicijativom i potporom Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, šef Antropološkog zavoda u Zagrebu dr. Franjo Ivaniček, primijenio je u zimskoj kampanji 1947/48. u Bijelom Brdu tehnički najdotjeraniju metodu iskapanja, jer je imao uza se geodeta i ostalo tehničko osoblje i pomagala. Metoda se i dalje uspješno primjenjuje, pa se njome poslužio i dr. Zdenko Vinski, kustos Muzeja, kod starohrvatskoga gradišta u Mrsunjskom lugu, uz pomoć geodete Antropološkog zavoda. Istu metodu prihvatio je u NR Sloveniji Narodni muzej u Ljubljani, na iskapanjima nekropole na Bledu i to zauzimanjem dra. J. Kastelica, a prihvatila ju je i NR Srbija, kad je na poziv Srpske akademije nauka u Beogradu dr. Ivaniček vršio sa svojim tehničkim personalom iskapanja nekropole na Hingi kod Subotice. Valja istaknuti, da je većina hrvatskih arheologa naglasila doduše potrebu dotjerane tehnike iskapanja, pa i potrebu suradnje s antropolozima, ali se protivili da iskapanja vodi nearheolog,

jer on ne može dati potpunu arheološku interpretaciju arheološkog materijala. Ovo stanovište zauzimaju i svi stručni službenici Arheološkog muzeja u Zagrebu. Isto tako osjeća se potreba, da se odrede granice arheološkog rada i kompetencija na terenu, da ne bi predstavnici srodnih struka prezicali u područje arheologije. Od njih se zahtijeva suradnja, a ne dirigiranje.

Osjeća se urgentna potreba zaštite materijala u muzejima, koji se izvrgavaju opasnosti uništenja. Naša dinamična muzealna politika ispravno forsira propagandu muzeja i odgoj širokih krugova naroda muzejskim djelovanjem. U tu svrhu traže se uvijek novi efekti, kako bi izložbeni materijal dobio što atraktivniji oblik. Međutim, česta manipulacija s fragilnim arheološkim predmetima ugrožava njihov opstanak. Kompromis je moguće postići time, što bi se svi vrijedni arheološki predmeti dali u kopijama (galvanoplastički, mulaže i sl.). Tako bi se pružile neograničene mogućnosti izlaganja i propagiranja arheološkog materijala. Postojeći originalni arheološki materijal stajao bi prvenstveno na raspolaganje u svrhu naučne obradbe. Jednako se osjeća potreba zaštite naučnog rada, koji zbog heterogenosti muzejskih poslova i zadataka biva obično potisnut.

Sintezom arheološkog rada treba da se afirmira autonomnost naše nauke, a to će se postići utvrđivanjem sličnih i identičnih kulturnih pojava u našoj zemlji danas i u prošlosti; na taj bi se način mogla jasnije odrediti narodna bit i pouzdanije pratiti tok njena korijenja. Interpretacija materijala mora biti neovisna od tuđe interpretacije, od koje će se uzimati podaci i kritički uvažavati rezultati. Kronološka granica je od paleolitika, pa sve do u Srednji vijek. Daje se jednaka važnost u istraživanju svakom razdoblju s obzirom na gotovo podjednaku neistraženost svih arheoloških razdoblja u NRH. Sintezu je teško sprovesti i ondje gdje se radilo, jer varieteti nisu još dovoljno tipološki i statistički izrađeni niti je terensko istraživanje solidno tehnički dokumentirano. U kasno brončano i prvo željezno doba valja s obzirom na naročito značenje Ilira tražiti mogućnost rješavanja problema o utjecaju t. zv. l u ž i č k e kulture u našim krajevima. Ovdje treba istaknuti, da poljski arheolozi lužičku kulturu drže protoslavenskom. S time u vezi valja posvetiti pažnju istraživanju ilirskih naselja, t. j. njihovih gradina. Kod kasnoantiknog materijala ispitivati, koliko je utjecao na Slavene za vrijeme seobe naroda i vrlo oprezno pristupati pitanju geneze Slavena, od kojih su potekli južni Slaveni. — Inače će se kod antike davati prednost lokalitetima, koji zbog bogatstva materijala pružaju najpotpuniju sliku vremena. U izboru predmeta prvenstveno se obrađuju oni, koji daju najviše podataka (epigrafika), pa sve na niže do sitnih predmeta iz skupnog područja *instrumentum domesticum*. Posebna pažnja posvećuje se dakle prijelazu iz kasne antike u rani Srednji vijek, kao i mogućnosti utjecaja neprekinutog prehistorijskog substrata na ta razdoblja općenito, a posebno na materijalnu kulturu Slavena. Budući da kod nalaza nije velik broj predmeta visoke estetske kvalitete, istraživanje u tom smjeru bit će sekundarnoga karaktera. Kod samog ranog Srednjeg vijeka težište istraživanja treba da se prebaci više na naselja, a manje na nekropole, jer se u FNRJ istraživanje naselja dosad još više zanemarivalo, nego istraživanje nekropola.

Slika rada u Arheološkom muzeju u Zagrebu održava se od Oslobođenja do danas na tri područja: rad u muzeju, rad na terenu, publikacije.

I. RAD U MUZEJU.

Seljenje muzeja vršilo se 1945.—1947. godine iz palače Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti Zrinjevač 11 u zgradu na Zrinjvcu 19, koja je kasnije postala vlasništvo Muzeja. Pretežan dio poslova izveden je naporima muzejskog osoblja uz rijetku povremenu pomoć u radnoj snazi i novcu izvan Muzeja. Muzejska budžetska sredstva u te svrhe bila su tada jednako skromna kao i danas. Sav naporni posao seljenja nije riješio teško muzeološko pitanje: uzorno postavljanje eksponata. Nedostaci su: potreban broj suvremenih vitrina, nepodesne i nedovoljne izložbene prostorije. Zato najreprezentativniji materijal Muzeja — kameni spomenici — nisu izloženi, jer nema lapidarija, kao što nema u zgradi mjesta ni za golemu numizmatičku zbirku, koja je deponirana u sefu banke. Pitanje se definitivno može riješiti samo izgradnjom nove ekspozicione zgrade u prostranom dvorištu Muzeja, te bi na taj način dosadašnja zgrada bila dovoljna za potrebe pravoga muzejskog rada kao što su: studijske zbirke i depoi, radionice, biblioteka, administrativne prostorije, predavaonice i učionice za studente, te njihove vježbe na materijalu. U svim tim poteškoćama najpozitivnije se uspjelo riješiti pitanje uređenja muzejskih depoa, koji su u skućenim mogućnostima dovoljno pristupačni i pregledni. Priređene su dvije izložbe: I. 1947. izložba arheološkog materijala sa Sarvaša i Vučedola, koji je povukao okupator na bijegu, ali je nađen u Čehoslovačkoj i repatriiran; II. 1949. izložba arheoloških nalaza s teritorija grada Zagreba, prigodom održavanja jesenskog Velesajma.

II. RAD NA TERENU.

A. I s k a p a n j a. Radova u tom smislu s područja prehistorije nije bilo. Od antiknih valja spomenuti S i s a k, gdje je u jeseni 1948. kustos Ivica Degmedžić iskapala na brijegu iza Bolnice hipokaust, koji je povezan s čitavim nizom neistraženih supstrukcija, pa nije isključena mogućnost, da se tu nalazio amfiteatar. G. 1949. u jesen I. Degmedžić je iskapala u S e n j u na bombardiranom prostoru iza katedrale; ustanovila je zidove rimske kuće s kasnijim građevnim aneksima. Kao spolia u zidu našli su se fragmenti kipa Magnae Matris i natpisi u vezi s njenim kultom. Dosad se u Senju nisu našli spomenici kulta ove božice. U nedostatku tehničkih pomagača načinila je potrebne nacрте Branka Vikić, asistent Muzeja. Ova iskapanja vršila su se u režiji Konzervatorskog zavoda na Rijeci.

Iz razdoblja ranoga Srednjeg vijeka vršila su se iskapanja većih razmjera u B i j e l o m B r d u u januaru 1948. u režiji Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, gdje je kao arheolog bio angažiran kustos Muzeja dr. Vinski, dok je vodstvo iskapanja imao antropolog dr. Ivaniček. Tu je konstatirana na strmoj obali stare Drave nova, dosad nepoznata nekropola, različna prema arheološkom materijalu od prijašnje, već dobro poznate nekropole X. i XI. st., koja je kultura postala eponimna upravo po tom nalazištu. Kulturni materijal, iskapan 1948., ima slavensko-avarsko obilježje (kasna keszthelyska kultura), te po sudu dr. Vinskog ide u IX. stoljeće. Nalazi daju uvid u slavensku materijalnu kulturu prije početka bjelobrdske kulture X. i XI. st. u Panoniji. Radovi u

Bijelom Brdu nastavili su se iste godine u jesenskoj kampanji, međutim nam rezultati nisu poznati, jer je toga puta Jugoslavenska akademija pozvala kao arheologa prof. dr. J. Korošca iz Ljubljane. — U godini 1949. ljeti prigodom trasiranja Autoputa našlo se gradište u *Mrsunjskom lugu* kod Brodskog Stupnika. Dr. Z. Vinski i Ksenija Vinski izveli su hitno zaštitno iskapanje većih razmjera u režiji Arheološkog muzeja u Zagrebu, te uz pomoć Gradskog muzeja u Slavanskom Brodu. Dr. Vinski datira gradište, koje je po karakteru zemljano utvrđenje kružnog oblika na barovitom terenu, veličine 77×77 m, u vrijeme od X. do XIII. stoljeća. Misli, da su ga vjerojatno podigli Hrvati u fortifikacionom sklopu brojnih gradišta u Dilj gori, t. j. na granici hrvatske države protiv Mađara, po svoj prilici u doba Petra Krešimira IV. Brojni iskapani kulturni materijal daje podatke o konstrukciji naselja i načinu života Hrvata tog doba kao i doba Arpadovića. Konstatira da je to ranosrednjekovno gradište prvo sistematski istraženo u Hrvatskoj, a kao spomenik, dokraja istražen, prvo u Jugoslaviji. Ovo se iskapanje moglo izvesti samo zahvaljujući dobrovoljnoj radnoj snazi dviju četa omladinaca brigada s Autoputa.

B. Rekognosciranja i reambulacije terena. Brojni lokaliteti, koji su se obišli od 1946. do 1949. upotpunili su u mnogočem arhivske podatke muzeja. Na nekima su se vršila sondiranja, a neki su dali samo nove topografske podatke. Čestim reambulacijama 1948. u Sisku dobilo se mnogo uvida u stratografske pojedinosti rimske Sisciae. Kako je Sisak najbogatije antikno arheološko nalazište, zastupano u Muzeju, a pruža ujedno kontinuitet od prehistorije do Srednjeg vijeka, zahtijeva permanentnu arheološku kontrolu. Kod polaganja vodovodnih cijevi u glavnim gradskim ulicama 1948. došli su na vidjelo tragovi rimskih kuća i čitav niz hipokausta u ulici uz Kupu. Tu je nađen i veći građevni objekt s apsidnim zidom 125 cm debelim. Konstatirano je, da se smjer današnjih ulica kosi s antiknim smjerom pod kutom cca 40°. Svi zidovi su u dubini između 2—2,5 m. Na početku Tomislavove ulice, gdje se već prije našlo slavenskog nakita, otkriveni su tragovi nekropole, koju nije bilo moguće pouzdano vremenski odrediti, no najvjerojatnije je, da ide u rani Srednji vijek. — U Velikom Bukovcu izvršene su 1948. brojne sonde, da se ustanovi starohrvatska nekropola bjelobrdskeg tipa, koja se tamo mora nalaziti prema muzejskom materijalu. — Tom prilikom pretraživala se okolica, te je nedaleko Velikog Bukovca u Svetom Petru konstatirano i sondirano jedno, dosad nezapaženo, srednjekovno gradište u meandru staroga korita rijeke Bednje. — Ljeti 1948. reambulirano je poznato gradište »gradina Damića« u Starim Mikancima. Sondiranjem ustanovljen je materijal od neolitika do mlađega željeznog doba. U vezi s istraživanjem gradišta, kao predradnje za evidentiranje starih naseља na području NRH, rekognoscirala se u jesen 1949. Dilj gora. Ustanovio se cijeli niz gradišta, pretežno zemljane konstrukcije, okruglog ili ovalnog oblika s površinskim nalazima slavenske gradišne keramike. Ova gradišta, kao što je rečeno, vjerojatno pripadaju fortifikacionom sistemu, a po svoj prilici potječu iz doba posljednjih vladara narodne dinastije, dok su neka od njih služila i kasnije kroz Srednji vijek. — Na zagrebačkom teritoriju, o kojem se vodi stalna briga prigodom javnih radova, došli su na vidjelo novi lokaliteti. Prigodom skidanja humusa pri gradnji Autostrade, na položaju Zagreb — Resnik naišlo se 1947. na gro-

bove s kosturima, ali bez kulturnog materijala. G. 1948. kod polaganja kabela Zagreb — Petrinjska ulica ustanovili su se tragovi slavenske keramike i antiknog stakla pred zgradom sadašnjeg Ministarstva građevina NRH. U proljeće 1949. sondiran je teren Zagreb — Grič, te je nađena slavenska mlađa gradišna keramika, fragmenti željeza, antiknog stakla i ljudskih kostiju, sve ispretureno. Valja napomenuti, da je na tom mjestu stajao nekada kapucinski samostan. — Kod kopanja temelja za zgradu Zagreb, Dežmanov prolaz 6. našli su se u dubini od 3 m vrijedni predmeti iz kasnoga brončanog doba. Nalaz je imao karakter ostave. To je prvi nalaz iz tog razdoblja na teritoriju grada Zagreba. — U vezi s gradnjom Autoputa ustanovio se 1949. novi lokalitet Vrbova. Sonda je pokazala ostatke naselja vjerojatno iz brončanog doba, s keramikom srodnom surčinskoj. — Sondiranjem u Slabinji 1948. utvrđeni su hambari, a u njihovoj neposrednoj blizini dislocirani ljudski kosturi, ali sve bez priloga materijalne kulture, te je nalaz bilo teško vremenski odrediti. Znade se, da takvih hambara, ima u Srednjem vijeku u Bosni, — Na pobudu Konzervatorskog zavoda u Zagrebu, obišla se 1949. u Vojarici (Lika) sad urušena crkva Sv. Ivana. Tom prilikom dopremili su se odande kameni ulomci, urešeni pleterom, iz XII. vijeka. Ovaj pleterni spomenik nije isti, koji je objelodanjen u Historijskom Zborniku I i koji je nestao za vrijeme rata, nego je sasvim nov. Nalaz u Volarici potvrđuje, koliko je pleterna skulptura bila raširena izvan Dalmacije, čak u Lici. — Radi upotpunjavanja podataka iz zbirka Arheološkog muzeja reambulirao se 1948. teren Borovo — Gradac, odakle Muzej ima predmeta keszthelyske kulture, te se ustanovilo, da je Dunav odnio velik dio toga terena, a na obali, kao otplavljeni materijal, nađen je znatan broj slavenske i antikne keramike te željeznog oruđa. — Lokalitet Popovača i bez sonda dao je površinske nalaze keramike i kamenog oruđa na prehistorijskim utvrđenjima. — U jesen 1947. reambulirali su se poznati arheološki lokaliteti Sarvaš, Bijelo Brdo i Dalj, kojom prilikom se prvi put ustanovila spomenuta nova nekropola u Bijelom Brdu, iskapana 1948. Još 1947. posvetila se pažnja Baranji, novo pripojenom teritoriju NRH., gdje se kod podizanja Augustinčićeva spomenika našlo u Batinjoj Skeli, otprije poznatom nalazištu željeznog doba, novih predmeta. Nažalost nije se mogao ustanoviti njihov karakter, jer su ih radnici raznijeli. — U ostalim reambulacijama ustanovili su se izraziti prehistorijski lokaliteti: ribarsko neolitičko i brončanodobno naselje Gornja Bebrina; Rijeka s okolicom — tragovi željeznodobne keramike tipa castelleri: Sigetec — tragovi naselja; Martijanec — tumuli, kao i u susjednom Jalžabetu. Nadalje antikni lokaliteti: Petrijanec s tragovima keramike, nekropola, te primjerak keltskog novca, Ščitjarjevo i Stenjevec — ustanovljavanje granica područja *Res publica Andautoniensium*. — Ranosrednjovjekovni lokaliteti: osim spomenutih još Kloštar Podravski — Pijeski — ustanovljavanje već otprije poznate starohrvatske nekropole bjelobrdskeg tipa.

III. PUBLIKACIJE.

Reputacija Muzeja teško je pogođena nedostatkom vlastite redovite publikacije. Materijalne prilike poslije rata i situacija Muzeja u vrijeme seljenja pre-

kinule su kontinuitet izdavačke djelatnosti. Izgledi za nastavak izdavanja nisu još uvijek povoljni, te se time prikraćuje mlađi stručni kadar, koji nema gdje objelodanjavati svoje radove, naučnom svijetu ne daje se uvid u stanje arheologije velikog dijela Hrvatske, dok biblioteka Muzeja ostaje bez sigurnih sredstava za nabavu stranih stručnih publikacija, koje su redovito pristizavale putem zamjene. Ukoliko je bilo mogućnosti publiciranja, to nije odgovaralo određenom pravcu ustaljene muzejske politike objelodanjivanja materijala i rezultata, nego kako su dopuštale mogućnosti publikacija, koje su pružale gostoprimstvo. Zbog tih razloga ograničena je mogućnost štampanja stručnih arheoloških radova, te neki stručnjaci Muzeja uopće nisu imali prilike da išta štampaju. Veliki rad direktora Muzeja sveuč. prof. dr. V. Hoffillera, *Inscripfen aus Jugoslavien II (Pannonia inferior)* leži već godinama u rukopisu kao i njegov rad o nalazištu *Rittium* (Surduk). Nedavno je prof. Hoffiler dao u štampu za Zbornik Filozofskog fakulteta u Zagrebu rad o *antiknom konjskom oklopu iz Dalja*. — Radove, iz gornjih razloga samo u rukopisu, ima kustos Muzeja Ivica Degmedžić, i to: *Hiperborejski putnici* kao pokušaj interpretacije figuralnih antiknih spomenika s isticanjem njihova epihorskog značenja; *An Sesostris Thraciam ingressus sit*, gdje se pomoću izvora iz antiknih tekstova i materijala dovodi u vezu Podunavlje s Egiptom XII. dinastije; *Nalazi u Senju 1949.*, izvještaj o iskapanju. Osim toga dovršava doktorsku disertaciju *Commercia Pannonica*, u kojoj obrađuje probleme prometnih veza na području između Dunava, Jadrana i Ponta, na osnovi antiknih tekstova, arheološkog i lingvističkog materijala, te mythologumena. Izrađuje također arheološku topografiju bivše Hrvatske i Slavonije prema muzejskoj građi, koja je vrlo opsežna. — Kustos Muzeja dr. Zdenko Vinski morao je svoje radove više prilagodivati okviru publikacija, u kojima ih je uspio predati za štampu, a manje muzejskim aktuelnim potrebama, i to kako slijedi: *Prilog poznavanju gradišta s osvrtnom na jedan nalaz u Podravini*, Historijski zbornik II, 1949.; *Starohrvatske naušnice u Arheološkom muzeju u Zagrebu*, Starohrvatska prosvjeta ser. III., I. (u štampi); *Prethodni izvještaj o iskapanju ranosrednjovjekovne nekropole u Bijelom Brdu, siječnja 1948.*, Ljetopis Jugoslavenske akademije (u štampi); *Primjedbe k rezultatima objavljenim u publikaciji »Die Burg Vučedol«*, Historijski zbornik III. (u štampi). Za inozemne publikacije (u štampi): *Kahnförmiger Ohrschmuck aus Erdut in Kroatien*, Bossert-Festschrift, Istanbul; *Zoomorphe Kleinplastik aus dem südpannonischen Donauraum*, Symbolae Hronzý, Prag; *Remarques préliminaires sur l'art de Bijelo Brdo*, Revue archéologique, Pariz. U rukopisu imade radnju: *Zvezdolike naušnice u Arheološkom muzeju u Zagrebu*, u kojoj pokušava utvrditi radionice ranosrednjovjekovnog nakita, a zajedno s Ksenijom Vinski, *Prethodni izvještaj o iskapanju gradišta u Mrsunjskom lugu 1949.* U svrhu popularizacije struke štampao je tri članka: *O bjelobrdsjoj kulturi u Hrvatskom Kolu 1946.*, *Arheologija i rezultati prirodnih nauka*, Priroda 1947., *Nešto o značaju arheoloških iskapanja*, Historijski zbornik I, 1948. — Asistent Muzeja Ksenija Vinski dala je recenziju poljskog arheološkog časopisa *Slavia Antiqua I* za Historijski zbornik III. (u štampi); za časopis *Slavia Antiqua II*, Poznanj, poslala je svoj prilog pod naslovom *Stanje istraživanja slavonskih starina u Hrvatskoj*; prikaz o vrijednom *brončanodobnom nalazu s područja grada Zagreba* izašao je

u dnevnoj štampi (Vjesnik 25. VIII. 1949.), budući da nije imala mogućnosti pisati o tome u stručnoj štampi. U rukopisu ima rad o *slavenskom zlatnom nakitu prema materijalu Arheološkog muzeja u Zagrebu*. — Asistent Muzeja Branka Vikić ima štampani rad *Rimski koštani predmeti iz Osijeka u Arheološkom muzeju u Zagrebu*, Osječki zbornik II—III, 1948. U rukopisu ima radove: *Rimske potkove iz Panonije* (prema materijalu Arheološkog muzeja), te *Rimska brončana glava iz Siska*, kao nadopuna brojnim već publiciranim brončanim figuricama iz Muzeja. — Podaci za ovaj izvještaj tiču se razdoblja od svibnja 1945. do svibnja 1950.

DODATAK

Gornji izvještaj predan je uredništvu *Historijskog zbornika* u ljetu 1950., pa je potrebno registrirati još najbitnije podatke o radu Arheološkog muzeja u Zagrebu od ljeta do konca 1950. g.

A) Rad u muzeju. U ljetu se počelo s generalnom reorganizacijom svih izložbenih zbirki. Prehistorijska zbirka postavljena je na potpuno novoj osnovi, i to po kronološkom principu u vremenskom okviru od mlađeg kamennog doba do drugog željeznog doba. Nastojala su se, po mogućnosti, respektirati pojedina nalazišta, a naročito istaknuti ona velika nalazišta, koja su značajna za naše krajeve. Antikna zbirka izložena je također po istom principu, i to u okviru raspoloživih mogućnosti po obrtima; ističe se brojno željezo, pa brončane posude i lijepa brončana sitna plastika. Izložilo se nešto kamene figuralne plastike, pa rimsku keramiku, staklo i t. d. — U prostorijama rano-srednjovjekovne zbirke priređena je u jesen specijalna izložba o prvom iskapanju slavenske utvrde iz ranog Srednjeg vijeka u Hrvatskoj; tema joj je već u izvještaju spomenuto gradište u *Mrsunjskom lugu*. Izložba prikazuje glavne rezultate tog sistematskog terenskog istraživanja pomoću planova, profila, fotografija i brojnoć kulturnog materijala, što je iskapan na tom gradištu, a koji upotpunjava uvid u stanje materijalne kulture Hrvata u Srednjem vijeku. O izložbi informira i malena publikacija, koju je izdao muzej umjesto vodiča, a ona ujedno predstavlja prethodni izvještaj o tom iskapanju. Preuređenje zbirki i postavljanje izložbe izveli su stručni službenici muzeja prema njihovim zaduženjima, osim I. Degmedžić, uz pomoć ostalog kolektiva. Pripominje se, da se pod kraj ove godine pristupilo, bojadisanju izložbenih prostorija.

B) Rad na terenu. Iskapanja: Kustos muzeja I. Degmedžić vršila je sa studentima u rujnu 1950 iskapanja u *Senju*, kao nastavak prošlogodišnje djelatnosti. Na tom lokalitetu nađeni su novi dijelovi zgrade, te vrlo dobro sačuvan geometrijski mozaik. Izvještaj o nalazima predan je u štampu (Vjesnik za arh. hist. dalm.). — Kustos I. Degmedžić i asistent B. Vikić boravile su, u srpnju, kao gosti na iskapanjima u *Solinu*, koja je vodio Arheološki muzej u Splitu uz sudjelovanje Arheološkog zavoda i studenata Sveučilišta u Zagrebu. — Rekognosciranja: U ljeti i jeseni 1950. g. reambulirala su se *Hrv. Dubica*, gdje se ustanovio antikan ranocarski lokalitet, *Pakrac* sa slavenskom srednjovjekovnom keramikom, te *Sv. Marija pod Okićem*, s djelomično uništenom i ugroženom brončanodobnom i halštatskom nekropolom na položaju Grič-Popov dol, koju se može pripisati Ilirima. Toponomastikon Grič i položaj

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

GODINA III

1950

BROJ 1-4

NAKLADA „ŠKOLSKE KNJIGE” / ZAGREB

R E D A K C I O N I O D B O R

V L A D I M I R B A B I Ć
M I R O S L A V B R A N T
G R G A G A M U L I N
M A R K O K O S T R E N Ć I Ć
J A R O S L A V Š I D A K

G L A V N I I O D G O V O R N I U R E D N I K

J A R O S L A V Š I D A K

HISTORIJSKI ZBORNIK – GODINA III. – 1950.

I Z D A J E
P O V I J E S N O D R U Š T V O H R V A T S K E
Z A G R E B